

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XXV. An quis possit excusari à crimine vsuræ ob maiorem
æstimationem pecuniæ presentis, quam futuræ, aut ob debitum
gratitudinis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

Ratio huius conclusionis est: quia pactum de retrovendendo viliori pretio est aperte iniquum: est enim velle illi commodare, obligando illum ad subeundum derimentum. Id autem manifestum est, esse contra æqualitatem, quam iure naturali expetit iustitia. Deinde quia is contractus continet usuram palliatam: nam ut mercator eo lucro potiatur ex pecunia, quam alter petit mutuandam, utitur fraudulenter eo circuitu venditionis, & retrovenditionis. Contra quam iniquitatem clamat Apostolus Epist. I. ad Thessalonicenses cap. 4. dicens: *Ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum; quoniam vindex est Dominus de his omnibus.*

5. Ex dictis constat, quam merito iure sit damnata ea propositio 40., & contractus in ea contentus. Dicitur in damnatione, *respectu eiusdem persone*: quia si quis emat à Petro merces summo pretio, & contrahat cum alio, aut alijs de vendendo eas merces pretio infimo; non invenitur in eo casu contractus mohatra. Dicitur *Cum contractu retrovenditionis prævie inito* propter ea, quæ supra diximus, licitum esse ei, qui vendit merces summo pretio, nullo interveniente pacto explicito neque implicito, emere easdem merces infimo pretio intra limites iusti prætij, sicut alij empoteres possunt illas emere eodem infimo pretio. Dicitur tandem *cum intentione lucri*; quia id pactum retrovenditionis pro infimo pretio ordinatur ad, lucrum.

DISERTATIO XXXV

An quis possit excusari à crimine usuræ ob maiorem estimationem pecunie presentis, quam futuræ, aut ob debitum gratitudinis?

CAPVT I.

Refertur opinio Caramuelis, eiusque damnatio, & præmittuntur aliqua.

SEMMARIVM.

Authores citati à Caramuele pro ea opinione. num. 2.

Sed perperam citantur Authores dum loquuntur ratione lacri cessantis & damni emergentis. num. 3.

Affirmat Caramuel, qui mutat centum, & post annum recipit centum, & quinque, nihil recipere ultra sortem. num. 4.

Tria argumenta, quæ continentur in textu Caramuelis. num. 5. & seqq.

I. **P**ropositio quadragesima prima ex damnatis hæc est: *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam presentem, quam futuram; potest creditor aliquid ultra sortem à mutuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.* Quæ quidem propositio formalissimis terminis tradita est à Caramuele, & à me efficaciter impugnata in 3. part. Crif. Theol. disp. 63. cap. 4., in qua disputatione multas alias absurdas opinionationes eiusdem Authores circa usuram impugnavi. Sed omittis reliquis,

liquis, hanc de maiori æstimatione pecuniæ præsentis, ex ibidem dictis ostendam, meritißima ratione esse damnatam.

2. Caramuel lib. 2. Theologiae intentionalis, disp. 14. num. 799. ait: *Inquiro, An numerata pecunia sit pretiosior pecunia numeranda? Respö- dent asseritive Navarrus: . . . cap. 17. num. 231. & 331. Emanuel Sa, verb. Debitum. num. 20. Armilla, verb. Usura. num. 50. Caietanus verb. Usura, ad finem. Et citat deinde Malderum, Philarchum, Fabrum, Dicastillo, Dianam, Azorium, & Ledes- mam.*

3. Sed perperam citat Caramuel eos Authores pro præfata opinione. illi enim solum affirmant, chirographa creditorum vendi posse minori pretio, quam est summa pecuniæ debitæ. Id autem esse longe diversum, constabit ex dicendis. Idque attribuunt Authores lucro cessanti, ut ostendi in ea citata disp. 63. cap. 4. num. 44. & seqq. cū Navarro, Caietano, Armilla, & Azorio. Quare existimo, non posse citari Authores pro hoc asserto, nisi expresse dicant, independentem à lucro cessante, & damno emergente, pecuniam pluris æstimari præsentem, quam futuram.

4. Prosequitur Caramuel num. 300. Ex hac sententia citati Authores probabiliter inferunt, posse chirographicas obligationes, & debita tamen se securissima, si solvenda post aliquod determinatum tempus, emi minoris, si parata pecunia; item posse debitorem minori pretio, dato tamen ante tempus, extinguere debitum maius, & postulo, an Deum communem habeamus, an privatam? Si igitur Deus noster aequè mutuatarij, ac mutuatarioris iudex est, utriusque eadem statera ponderabit. Ergo si centum aurei solvendi post annum possunt hodie

extingui nonaginta quinque paratis; si mutuans nonaginta quinque dederit hodie sub onere, quod centum post annum restituantur, nihil adquisivit præter sortem; vel æquitas inæqualis est. Et num. seq. subiungit: *Usurarius est, quicumque accipit ultra sortem, unde si nonaginta quinque aurei parati centum dandis post annum æquivalent, qui nonaginta quinque hodie mutuatur, & post annum centum recipit, usurarius non est; quia nihil supra sortem accepit; esset tamen, si sub finem anni plures, quam centenos acciperet.*

5. In quibus verbis continentur tria argumenta, quibus intendit probare, non esse usuram, si quis mutuet nonaginta quinque aureos, obligans mutuatarium, ut post annum solvat centum. Primum est. Chirographum debiti solvendi post annum venditur minori pretio, quàm est summa chirographi, v. g. chirographum centum aureorum venditur nonaginta quinque numeratis: sed pretium iustum æquivaleret rei venditæ: ergo chirographum centum aureorum solvendorum post annum, æquivaleret nonaginta quinque: ergo qui mutuatur nonaginta quinque, & petit, quod solvat mutuatarius centum post annum, petit æquivalens: petit ergo æquivalens forti, & consequenter non petit aliquid ultra sortem.

6. Secundum argumentum est. Demus casum, quo Titius mutuatur Sempronio centum aureos solvendos post annum, pro securitate solutionis dedit Sempronius Titio chirographum, quo se obstrinxit solvere post annum eos centum. Titius tamen paulo post indiget eâ pecunia, ideoque venale facit illud chirographum pro minori pretio, puta pro nonaginta quinque. Accedit Sempronius, & emit suum chirogra-

T t t r o g r a .

Caram.
Navar.
Sa.
Armilla
Caietan.
Mald.
Philiar.
Fabr.
Dicastill.
Diana.
Azor.
Ledes.

Navar.
Caietan.
Armi.
Azor.

rographum pro illis nonaginta quinque. Cur enim excludendus erit à iure, quo fruuntur reliqui emptores?

7. Tum sic. Iustitia postulat, vt servetur æqualitas inter mutuatorē, & mutuatarium: sed nisi mutuator mutuans nonaginta quinque possit obligare mutuatarium ad solvendum post annum centum, non servatur æqualitas inter eos: ergo in eo casu potest obligare ad solvendum eos quinque pro centum. Probatur minor. Nam mutuatarium potest extinguere debitum suum solvendo anticipatè nonaginta quinque, & idè lucrando quinque pro centum, vt constat ex ipsa casus propositione: ergo non servatur æqualitas, nisi mutuator possit etiam lucrari quinque pro centum.

8. Tertium aliorum fundamentum est. Nam vt dicitur in l. *Minus* ff. de regul. iuris. *Minus est actionem habere, quam rem*: sed qui habet pecuniam præsentem habet rem, & qui pecuniam futuram, solum habent actionem ad illam: ergo quid minus est habere pecuniam futuram, quam præsentem. Ergo mutuatarium, qui accepit mutuos centum aureos, & se obligat ad solvendo post annum eos centum aureos, ad aliquid minus se obligat, quam est id, quod accipit. Ergo vt detur æqualitas, debet se obligare ad plus quàm centum.

CAPUT II.

Ostenditur falsitas propositionis damnatæ.

SYMMARIUM.

De Fide est, usuram esse illicitam. num. 9.

Idè est illicita, quia mutuator exigit à mutuatario pretium pro usu domini eius. num. 10.

Si mutuo superaddatur alius contractus onerosus, pro hoc potest exigi pretium. Et idè exigitur pro damno emergente, & lucro cessante. num. 11.

Mutuatorem manere cum dominio morali, improbable est. num. 12. remissive.

Res usu consumptibiles sunt materia mutui. Est tamen discrimen inter pecuniam, & reliqua. num. 13.

Prima demonstratio ex eo, quod in mutuo non consideratur utilitas mutuatoris. num. 14. & seq.

Secunda demonstratio ex eo, quod sit usura recipere aliquid ultra sortem ex præciso contractu mutui. n. 16.

Quomodo nonaginta quinque præsentis, & centum solvendi post annum non sint æquivalentes? num. 17. & seq.

An resultet contradictio ex opinione Caramuelis? num. 20.

Tertia demonstratio ex eo, quod pecunia præsens non sit prætor abasente respectu mutuatoris. num. 21. & seq.

Quarta ex eo, quod hæc maior affirmatio pecunie præsentis oritur ex lucro cessante. num. 24. & seq.

Quinta ex eo, quod in mutuo dum mutuator servatur indemnis, nihil emolumenti potest ultra habere. n. 26.

Præ-

9. Præmitto, esse de Fide, vsuram esse illicitam. Constat ex Psalmo 14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo, aut quis requiescet in monte sancto tuo?* Et inter alia respondet Propheta: *Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.* Et Psalmo 54. *vsura numeratur inter vitia: Non defecit de plateis eius vsura, & dolus.* Et Luc. cap. 6. *Mutuuum date, nihil inde sperantes.* Et ita definitur in Concilio Viennensi clement. vnic. de vsuris. § vltim., & in Concilio Nicæno conc. 18. & refertur in cap. *Quoniam.* 14. cap. 4.

10. Præmitto secundo, vsuram nihil aliud esse, quam *Lucrum ex contractu mutui.* Rationem autem, quare in hoc contractu lucrum sit illicitum, esse; quia in contractu mutui mutuator transfert dominium pecuniæ in mutuatarium: cum ergo mutuatarius habeat dominium pecuniæ, nefas est, quod mutuator exigat à mutuatario pretium pro vsu; nam eo ipso quod habet dominium, habet vsum, & habet ius vtendi tali pecunia.

11. Et hinc inferitur, quod si superaddatur contractui mutuationis alius contractus onerosus mutuatori, potest exigere pretium; cum id lucrum non sit ex mutuo, sed ex alio contractu oneroso. Et hinc fit, quod quando mutuator dat mutuū cum damno emergente, vel lucro cessante, superaddit novum contractum distinctum à mutuo; obligat enim se ad sustinendum illud damnum emergens, aut illam lucri cessationem; quod vtrumlibet dignum est pretio.

12. Verum quidem est, *Caram.* Carmuelem asseruisse, mutuatorem remanere cum dominio morali pecuniæ numeratæ; quam assertionem vt sustineret multa admittit improbabilia, vt manifeste ostendi in 3.

part. Cris. Theol. disp. 6. cap. 6. per octo articulos.

13. Præmitto tertio, res vsu cōsumptibiles esse materiam mutui; v.g. pecuniam, frumentum, vinum, &c. sed cum hoc discrimine; quod pecunia non est materia emptionis, & venditionis; frumentum autem, vinum, oleum, &c. est materia mutationis, & etiam potest esse materia emptionis, & venditionis. Et ideò quando datur triticum cum obligatione reddendi tantumdem, est mutuatō. Quando autem datur triticum pretio currenti, solvendum post semiannum, est contractus venditionis tritici, & simul contractus, in quo mutuatō pecunia, quæ modo erat solvenda in venditione. Et ita vltra pretium iustum tritici, non potest exigi lucrum absque labe vsuræ.

14. Iam vero falsitas propositionis damnatæ demonstratur primo. Etenim quamvis in ordine ad alios contractus posset dici pecunia numerata esse pretiosior numeranda; in ordine ad contractum mutui, id non potest habere locum: ergo plane falsum est, quod eo titulo possit quis pacisci de lucro vltra sortem. Probatur antecedens: Nam in terminis mutuacionis, & in ordine ad illam, non consideratur vtilitas, quam posset habere mutuator, si non mutuaret; & quæ possit reddere pretiosorem pecuniam presentem, quam futuram: tum quia si habenda esset in scrinio, non esset ei vtilior præsens, quam futura; & si ei profutura esset ad lucrum, iam egredimur terminos contractus mutuacionis, & regredimur ad contractum se obligantis ad lucrum cessans. Neq; potest dici pretiosior pecunia præsens ex necessitate mutuatarij; quia si mutuator habiturus esset pecuniam in scrinio, ex sola necessi-

tate mutuatarij, non est præcise
vtlior, aut pretiosior mutuatori.

15. Itaque in statu præciffæ
mutuationis consideratur pecunia
præfens vt indifferens ad hoc, vt ha-
benda esset in scrinio, & ad hoc, vt
exponenda esset negotiationi à mu-
tuatore; abstrahit enim ab vtraque
mutuatio. Hoc autem modo consi-
derata non est vtlior, atque adeò ne-
que pretiosior mutuatori; si enim cõ-
sideratur vt vtlior mutuatori, iam
non consideratur in statu præciffæ
mutuationis, sed in statu obligan-
tis se ad lucrum cessans. Similiter
pecunia præfens in ordine ad mu-
tuationem consideratur vt indiffe-
rens ad hoc, quod solvenda sit sine
damno emergenti, & ad hoc vt sol-
venda sit cum illo: quod si consi-
deretur pecunia absens, vt minus
pretiosa mutuatori propter damnum
emergens, iam egredimur fines mu-
tuationis, & ingredimur viam alteri-
us contractus, quo se obligat mu-
tuator ad subeundum damnum
emergens, qui novus contractus est
pretio estimabilis.

16. Demonstratur secundo. Nā
recipere aliquid vltra sortem in præ-
ciffis contractu mutui, & secluso
omni alio contractu, est vsura: sed
propositio damnata admittit aliquid
vltra sortem in præciffis contractu
mutui, & secluso omni alio con-
tractu: ergo admittit vsuram tam-
quam licitam; atque adeò manet
damnabilis.

Caram.

17. Respondet Caramuel, eum,
qui dat nonaginta quinque, vt post an-
num recipiat centum, non recipere
aliquid vltra sortem; quia recipit
æquivalens: nam nonaginta quinque
præfentes, & centum solvendi post
annum sibi æquivalent, eo quod
plus valet pecunia præfens, quam
absens.

18. Sed Caramuel abutitur eo

termino *vltra sortem*, cuius significa-
tio nõ pendet ex privata vniuscuius
que vsurpatione, sed ex acceptione
communi iuxta quam nomine sor-
tis intelligitur ea quantitas materia-
lis, quæ mutuatur, scilicet *nona-
ginta quinque*. Et quidquid solvitur
vltra nonaginta quinque, solvitur
vltra sortem.

19. Deinde quia si in eo casu
mutuator non reciperet aliquid vltra
sortem propter eam æquivalen-
tiam; etiam concurrere lucro ces-
sante, & damno emergente, non
posset recipi aliquid vltra sortem.
Patet. Nam centum mutuati, &
quinque superadditi propter lucrum
cessans, & damnum emergens,
æquivalent centum mutuatis: sed
per te æquivalentia facit, quod illud
superadditum non dicatur esse vltra
sortem: ergo neque ex lucro ces-
sante, neque ex damno emergente
recipitur aliquid vltra sortem. Cum
ergo hoc sit falsum, inde colligitur,
quod, cum dicitur id verbum *vltra
sortem*, non debet attendi æquiva-
lencia, sed illa materialis pecunia,
quæ re ipsa traditur; & ea, quæ su-
peradditur.

20. Sed annuamus Caramueli, &
admittamus eam maiorem æstima-
tionem pecuniæ præfentis, quam
futuræ. Tum sic: quando solvit mu-
tuatarius, solvit pecuniam præfen-
tem, & consequenter pecuniam,
nempe nonaginta quinque, quæ ha-
bet iam tantam æstimationem, quan-
tam habuit pecunia eo tempore, quo
mutuata est: ergo si mutuator velit
accipere centum, accipiet quinque
vltra sortem sic æstimatam. Ex quo
vltius sequitur, resultare implica-
tionem contradictionis ex ea sen-
tentia Caramuelis: nam iuxta illam
quia mutuatori est pretiosior pecu-
nia præfens, dū mutuatur alteri nona-
ginta quinque, mutuataris manet
obli-

obligatus ad centum; & quando mutuatarius solvit, cessat obligatio dandi centum, quia solvit pecuniam præsentem: quæ est manifesta contradictionis implicatio.

21. Demonstratur tertio. Etenim ut possit mutuator petere centum pro nonaginta quinque numeratis, eo titulo quod pretiosior sit numerata, quam numeranda, ea pecunia numerata debet considerari ut pretiosior, & utilior respectu mutuatoris: sed respectu mutuatoris non est necessario pretiosior, & utilior: ergo eo titulo non potest exigere centum pro nonaginta quinque numeratis.

22. Minor est manifesta ex dictis. Nam si mutuator habiturus esset in scrinio servatos eos nonaginta quinque, nulla inde utilitas illi resultaret: ergo non est illi necessario utilior. Quod si de facto illi esset utilior ea pecunia, quia re vera esset lucraturus per eam, iam ratione lucri cessantis posset petere eos quinque pro centum; non vero ex præfissa ratione pecuniæ æstimabilioris.

23. Maior vero prioris syllogismi patet: non enim potest petere quinque pro centum, ex eo quod ea pecunia sit alijs utilior, sed quia sibi est utilior: ergo ut possit petere eos quinque pro centum, ea maior æstimabilitas, & utilitas debet considerari talis respectu eius, qui mutuaturus est pecuniam numeratam.

24. Demonstratur quarto, eo argumento, quo ad similem assertionem usus sum in ea disp. 63. cap. 4. num. 38. Da casum, quo Petrus indigens pecunia ad negotiationem, hoc non obstante mutuatur Ioanni per annum centum aureos; & id lucrum cessans valeat quinque aureos iuxta communem æstimationem, & suppono, nullum aliud damnum emergere, nullum esse periculum

fortis. Et interrogo, an Petrus debeat recipere quinque aureos pro eo lucro cessante; & alios quinque ratione maioris æstimabilitatis pecuniæ numeratæ præ numeranda? Si negas, infero: ergo iste valor pecuniæ numeratæ omnino oritur à lucro illo alias habendo, & nunc cessante; neque est titulus diversus ab illo: ex quo fit, illum maiorem valorem pecuniæ numeratæ talem esse, propter lucrum alias habendum, & nunc in mutuacione cessans.

25. Si vero dicas, Petrum recepturum esse quinque ratione lucri cessantis, & alios quinque ratione maioris valoris pecuniæ numeratæ; contra est: nam in eo casu totus excessus valoris, qui est in pecunia numerata, est, quia pecunia numerata futura esset utilior Petro, dando ei lucrum: quod non potest dare hoc anno pecunia numeranda post annum: ergo is non est titulus distinctus ab eo lucro, quod modo cessat in mutuacione: ergo si non est novus titulus, non potest esse novum augmentum præemij.

26. Demonstratur quinto. Nam in contractu mutui dum servatur omnimoda indemnitas mutuatoris, nihil emolumenti ultra potest inde habere mutuator, ad hoc ut contineat se intra terminos mutui absque labe usuræ, ut omnes Doctores unanimiter docent: sed quando mutuatur habiturus erat pecuniam otiosam, & in scrinio conclusam; & ex mutuacione nullum damnum, nullum ve periculum imminet, quantumvis dicatur ea pecunia numerata ex se pretiosior, quam numeranda, servatur omnimoda indemnitas mutuatoris, ut ex terminis evidens est: ergo quando mutuatur habiturus esset eam pecuniam otiosam, & sine periculo detrimenti, quantumvis dicatur pecunia numerata esse pretiosior

nume-

numeranda; nihil emolumenti ultra fortem potest in le habere mutuator.

CAPVT III.

An subiacet damnationi opinio docēs, chirographa debitorum vendi posse minori pretio?

SYMMARIVM.

Licitum est vendere chirographa minori pretio, ratione lucris cessantis, & damni emergentis. num. 28.

Aliqui docent, independenter à praedictis titulis posse vendi minori pretio. num. 30.

Quod ea opinio subiaceat damnationi, aliqua fundamenta probare videntur. num. 31. & seq.

Ea opinio non damnatur expresse. n. 33.

Neque damnatur virtualiter; cum non sit antecedens inferens propositionem damnatam. num. 34.

Chirographum est materia emptionis, & venditionis; non autem pecunia. Ibidem.

Solvuntur fundamenta pro opposita sententia. num. 36.

27. **V** Idimus, Caramuelem ex chirographis debitorum venditis minori pretio desumere argumentum ad inferendum, eum, qui mutuat nonaginta quinque ad annū, posse exigere, quod solvantur centū. Et ideo inquirendum est, an ea opinio de venditione chirographorum facta minori pretio contineatur expresse sub hac damnatione; vel saltem damnetur virtualiter, quatenus antecedēs evidenter inferens propositionem damnatam.

28. Pro cuius claritate advertendum est, dupliciter intelligi posse eam opinionem. Primo, ita ut doceat, licitum esse vendere ea chirographa minori pretio ratione lucris cessantis, vel damni emergentis, siue periculi, aut diminutionis. Et hoc modo certum est, licitam esse eam emptionem, & venditionem chirographorum, ut concedit communis sententia Doctorum, & ut certum supponit P. Lessius de iusti cap. 21. dubit. 8. num. 65., & Lugo Card. tom. 2. de iust. disp. 26. sect. 7. num. 93., & alij apud ipsum.

29. Secundo potest intelligi, ita ut seclusis lucro cessante, & damno emergente, & quovis alio periculo, aut difficultate, possint ea chirographa vendi minori pretio.

30. In qua quaestione est opinio aliquorum, ea chirographa vendi posse minori pretio independenter à lucro cessante &c., quam docent Caietanus, Armilla, Rosella, Conradus, Palacio, Azor, Sa, & alij apud Lugo Card. citatum.

31. Videbitur alicui, hanc opinionem contineri sub ista damnatione. Nam Authores huius opinionis eo nituntur fundamento, quod pecunia numerata pretiosior est numeranda: sed hæc propositio damnatur expresse; ergo & illa opinio, quæ in ea nititur, tamquam in fundamento.

32. Secundo, quia licet demus, non expresse damnari, videtur dicendum, illam virtualiter damnari. Omne enim antecedens, ex quo evidenter inferitur propositio damnata, manet virtualiter damnatum, ut sæpius ostendimus: cum ex antecedenti vero non possit inferri consequens falsum; & bene valeat à contradictorio consequentis ad contradictorium antecedentis: sed opinio, quæ docet, ea chirographa posse vendi

vendi minori pretio independenter à lucro cessante, &c., est antecedens evidenter inferens eam propositionem damnatam: ergo talis opinio manet virtualiter damnata.

33. Dicendum tamen est primo, eam opinionem de venditione chirographorum minori pretio facta non damnari expresse. Id patet ex ipso contextu decreti, vbi propositio damnata non loquitur de contractu emptionis, & venditionis, sed solum de contractu mutui.

34. Dicendum est secundo, eam opinionem neque virtualiter manere damnatam. Ratio est manifesta: quia non est antecedens evidenter inferens propositionem damnatam. Primo, quia non nititur eo fundamento tamquam adæquata ratione, quod pecunia numerata est pretiosior, quam numeranda, sed etiam, quia etiam chirographum debiti est materia contractus emptionis, & venditionis. Ex vtraque enim parte cõstituitur ratio fundamentalis eius opinionis, ita vt neutra seorsim sit sufficiens fundamentum. Et ideo non infert propositionem damnatam, scilicet quod sit licitum recipere in mutuo aliquid vltra sortem: nam in mutuo pecunia non venditur; in chirographo autem actio ad pecuniam capax est venditionis, quia actio ad pecuniam non est pecunia.

35. Et hinc desumitur secunda probatio. Nam ea positio, quod pluris æstimatur pecunia numerata, quã numeranda, licet subsistere possit in ordine ad vendendum actionem ad pecuniam, quæ actio vendibilis est; non tamen subsistit in ordine ad transferendum præcise dominiũ pecuniæ propter argumenta capite superiori instructa. Ex quo manifestum fit, opinionem de vendendis chirographis debitorum minori pretio, nõ esse antecedens evidenter inferens

opinionem damnatam.

36. Ad argumenta proposita in ratione dubitandi constat ex dictis. Ad primum, illam rationem de maiori æstimatione pecuniæ numeratæ præ numeranda, non esse fundamentum adæquatum eius opinionis; ad æquatum autem fundamentum eius non habet locum in opinione damnata. Ad secundum respondeo, eam opinionem de chirographis vendendis minori pretio nullo modo esse antecedens evidenter inferens propositionem damnatã propter dicta.

C A P V T IV.

Que opinio tenenda sit circa chirographa vendenda minori pretio?

SUMMARIVM.

Non possunt vendi chirographa nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. num. 37.

Authores huius sententiæ. num. 38.

Prima probatio huius sententiæ. num. 39.

Secunda probatio desumpta ex inæqualitate pretij. num. 40.

37. **D**ixi cap. superiori, eam opinionem, de chirographis vendendis minori pretio nõ subiacere huic damnationi; restat modo inquirere, an ea opinio vera sit. In qua quæstione assero, censeri à me falsam esse sententiam, quæ docet, in dependenter à lucro cessante, & damno emergente, & ab alijs periculis, & difficultatibus chirographa debitorum posse vendi minori pretio; censeo enim totam rationem propter quam minoris æstimantur chirographa debitorum, esse

esse lucrum cessans aut damnum emergens, sive difficultates, & pericula obtinendi solutionem; & præterea cum venditor rogat emptorem, ut chirographum emat. Hoc ultimum; additur quia commune est inter Doctores quasi axioma, quod *merces ultronea vilescunt pro tertia parte*. Sic P. Lessius de iust. cap. 21. dubit 4. num. 33., & apud ipsum Caiet. 2.2. quæst 77. art. 1., Ionnes de Medina quæst. 32., Covarrub. lib. 2. variar. cap. 3. num. 5., Navarrus in summa cap. 23. num. 78. item Lugo Card. tom. 2. de iust. disp. 26. sect. 4. num. 45., & apud ipsum Palacios, & Salas.

Less.
Caiet.
J. Med.
Covarr.
Navarr.
Lugo.
Palac.
Salas.

78. Quod autem ea chirographa non possint aliter vendi, scilicet independenter ab his titulis, propugnant P. Lessius ubi supra dub. 8. n. 14. pro qua sententia refert Medinam, Sotum, Sylvestrum, & Gabrielem. Item Lugo Card. ubi supra sect. 7. num. 96., ubi ultra relatos refert P. Molinam tom. 2. de iust. disp. 361., & P. Salas de empt., & vendit. dub. 39., & de usuris dub. 27. num. 4. item apud Dianam part. 1. de contract. resol. 49. Reginaldus, Valencia, Turrianus, & Rebellus.

Lessius.
Medina.
Soto.
Sylvestr.
Gabr.
Lugo.
Molina.
Salas.
Diana.
Regin.
Valen.
Turrian.
Rebell.

39. Probatur primo. Nemo enim, nisi stolidus, vendit minori pretio chirographum eiusmodi, si non eget illa pecunia, sed habiturus est asservatum in scrinio, si etiam supponatur, illam pecuniam suo tempore acquirendam esse sine difficultate, sine sumptibus, & sine ullo detrimento. Si ergo illud vendit minori pretio, eo quod eget pecunia ad negotiandum; iam ille valor minor oritur ex lucro alias cessante; si autem vendit illud minori pretio, quia eius adquisitio habet difficultatem; iam illa minor estimatio oritur ex damno emergente.

Si autem propter necessitatem propriæ sustentationis rogat emptorem, ut illam emat, iam diminutio pretij oritur ex eo, quod chirographum fit merces ultronea, quæ ideo vilescit.

40. Probatur secundo cum Lugo Card. Nam quando nullus titulus ex relatis concurrat, si chirographum centum aureorum vendatur pretio nonaginta aureorum, non servatur æqualitas pretij: ergo committitur iniustitia. Probatur antecedens: nam si solum ob dilationem temporis fieret æqualitas, valeret etiam in mutuo, in quo etiam attenditur æqualitas pecuniæ numeratæ cum numeranda: atqui in mutuo est usura evidens: ergo sola dilatio temporis non dat eam æqualitatem. Neque ipsa possibilitas negotiationis, quæ est in pecunia numerata, facit ad rem; si re ipsa venditor chirographi non est negotiaturus per illam pecuniam; quod si fuisset negotiaturus, iam id proveniret ex lucro cessante: ergo secluso lucro cessante, & damno emergente, & alijs eiusmodi titulis relatis, non servatur æqualitas, si vendatur chirographum minori pretio. Vide etiam, quæ dixi in 3. part. Cris. Theol. disp. 63. cap. 5.

CAPVT V.

*Dissoluntur argumenta, quae
cap. 1. proposita sunt ex
Caramuele pro opi-
nionē damnata.*

SYMMARIVM.

*Quomodo pretium iustum aequivaleat
rei venditae? Et quid de chirogra-
phis? num. 41.
An pretium aequivaleat chirographo
in ordine ad contractum mutui; an
in ordine ad alium? num. 42.
An qui vult solvere anticipate mu-
tuum minori pretio, sit usurarius?
num. 43.
An si mutuator petat anticipatam
solutionem, possit mutuatarius sol-
vere minori pretio? num. 44.
An si mutuator exponat venale chi-
rographum mutuatarij, possit iste
illud emere minori pretio? num.
45.
Quomodo servetur aequalitas inter
mutuatorem, & mutuatarium?
num. 46.
Quomodo intelligendum sit, quod mi-
nus est, actionem habere, quam
rem? num. 47.*

41. **A**D primum respondeo, ma-
iorem cum distinctione
admittendam esse: concedo enim,
chirographum debiti solvendi post
annum vendi posse minori pretio, si
concurrant tituli lucri cessantis, aut
damni emergentis, aut si vendatur
tamquam merces vltronea; secus si
praedicti tituli non concurrant, vt
constat ex cap. 3. Deinde distinguo
minorem: pretium iustum aequivaleat
rei venditae, [quando praetium respi-
cit omnino substantiam rei venditae]
concedo; nego vero [quando pre-

tium respicit circumstantias.] Cum
ergo chirographa vendantur minori
pretio ob circumstantias lucri ces-
santis, &c. inde est, quod minus illud
pretium, quo venditur chirographū,
non aequivaleret ipsi chirographo, &
summa aureorum in ipso contentae.
Et hinc patet, negandas esse conse-
quentias subsecutas.
42. Hæc quidem ita sunt iuxta
meam sententiam traditam cap. 3.
habet tamen ea argumentatio maio-
rem vim iuxta oppositam opinionē,
qua docet, independenter à lucro ces-
sante, & damno emergente, & re-
liquis circumstantijs relatis, posse
ea chirographa vendi minori pretio.
Adhuc tamen iuxta hanc opinio-
nem responderi potest, distinguendo
minorem, claritatis gratia: nam pre-
tium iustum aequivaleat rei venditae
[in ordine ad contractum emptionis,
& venditionis,] concedo [in ordi-
ne ad contractum mutui,] nego; vel
potius nego suppositum, quod in or-
dine ad contractum mutui detur pre-
tium. Itaque quia chirographum est
venale, respectu illius illud pretium
minus est aequivalens chirographo;
cum autem mutuum non sit venale,
ideò neque capax est pretij; atque
adeò non potest respectu illius esse
pretium aequivalens.
43. Ad secundum respondeo,
Sempronium fore usurarium, si
sponte sua velit solvere anticipate
Titio mutuatori (non perenti an-
ticipationem) suum debitum mino-
ri pretio. Et ratio est: quia antici-
pata solutio est quaedam remutatio
tacita; quia pecuniam, quæ sua erat
vsque ad complementum, iterum
dat transferendo domonium in pri-
mum mutuatorem; & ideò si vult
extinguere anticipate debitum mi-
nori pretio, vult habere lucrum ex-
mutuo; atque adeò committit cri-
men usurae.

44. Quod si Titius necessitate pressus petat anticipatam solutionem, poterit Sempronius solvere minori pretio, si lucrum cesset, non aliter: nam sola necessitas Titij superveniens non est titulus sufficiens, ut Sempronius accipiat lucrum ex mutuo. Quod si Titius petat anticipatam solutionem ex necessitate negotiandi per illam pecuniam, poterit Sempronius extinguere debitum minori pretio, ex solo contractu societatis, & affecuratione lucri. Nam quia Titius vult habere lucrum ex negotiatione, vult Sempronius particeps fieri emolumentum resultantis ex illa negotiatione; & quia incerta est quota emolumentum futuri, per modum affecurationis exigit illa quinque v. g. procentum.

45. At (ut propius accedamus ad formales terminos expressos in argumento) assero, si Titius exponat vanale chirographum, quo se obligavit Sempronius mutuarius, non licere Sempronio emere minori pretio chirographum, si exponitur vanale propter difficultatem recuperandi pecuniam mutuam; quia mutuarius tenetur ex iustitia auferre eam difficultatem. Si vero non exponitur vanale ob eam difficultatem, neque ob aliam causam, quæ sit ex parte Sempronij, sicut possunt alij emptores, ita Sempronius poterit illud emere eo minori pretio, quo ab alio emendum erat.

46. Quando autem dicitur in argumento, non servari æqualitatem inter mutuatore, & mutuarium, eo quod mutuarius potest extinguere debitum centum aureorum per nonaginta quinque aureos, & ut nos asserimus, non potest mutuator imponere onus centum aureorum, per mutuacionem nonaginta quinque aureorum; ne-

gandum est, in eo reperiri ullam inæqualitatem contra iustitiam. Etenim mutuarius non potest extinguere debitum minori pretio intra contractum emptionis, & venditionis, in casu supradicto, in quo potest emere chirographum suum minori pretio, sicut reliqui emptores. Quo pacto nulla est inæqualitas inter mutuatore, & mutuarium; quia non potest mutuarius extinguere debitum minori pretio, nisi egrediens à contractu mutui, & transiens (de consensu mutuatoris) ad contractum emptionis, & venditionis.

47. Ad tertium respondeo, verissimum esse, quod minus est, actionem habere, quam rem; minorem etiam esse veram, quod qui habet pecuniam præsentem, habet rem, & qui futuram, solum habet actionem: deinde vera est consequentia, scilicet minus esse habere pecuniam futuram, quam præsentem. Sed non propterea ipsa pecunia futura est quid minus, quam præsens: nam si mutuator habiturus esset illam in serinio, ex mutuacione illius non haberet minus, si tamen solutio esset omni modo secunda: & quamvis actio ad illam futuram sit quid minus; pecunia autem non est quid minus: quia mutuarius manet obligatus ad tantundem pecuniæ redendum.

CAPVT VI.

*An excusetur quis à crimine
vsuræ propter debitum
gratitudinis?*

SVMMARIVM.

*Authores propositionis damnatae.
num. 48.*

*Non loquitur damnatio de eo, quod
non exigitur, sed gratis donatur.
num. 49.*

*Argumentum pro opinione damnata.
num. 50.*

*Primum argumentum pro certitudine
damnationis, desumptum ab exem-
plo venditionis. num. 51.*

*Secundum argumentum ex eo, quod
opposita opinio imponit novum
onus supra obligationem antidora-
lem. 52.*

*Quomodo obligatio antidoralis non
determinet tantam quantitatem.
num. 53.*

*Argumentum tertium ex eo, quod ne-
que obligat ad dandum aliquod do-
num materiale. num. 55.*

*Quartum ex eo, quod opposita opinio
imponit vinculum promissionis.
num. 56.*

*Quintum ex eo, quod imponit obliga-
tionem civilem. num. 57.*

*Solvitur argumentum initio propo-
situm pro opinione damnata. num.
58.*

*An subiaccet damnationi opinio asse-
rens, liberum esse ab vsura, qui
obligat mutuatarium, vt ex gra-
titudine in suo pistrino molat? n. 59.*

48. **P**ropositio 42. ex damnatis
hæc est: *Vsura non est, dum
ultra sortem aliquid exigitur, tam-
quam ex benevolentia, & grati-*

*tudine debitum; sed solum si exigatur,
tamquam ex iustitia debitum.*

Non defuerunt authores, & satis
multi, quibus arriserit ea opinio
damnata, quorum placita examina-
re non vacat. Multos citat Amadæus,
Guimenius, tract. de vsur. prop. 1. nu.
10., & Diana part. 1. tract. 8. resol.
62. part. 11. tract. 7. resol. 29.

*Guim
Diana.*

49. Certum est, quod hæc dam-
natio non loquitur de mutuuario,
qui postquam accepit mutuum,
nullo interveniente pacto explici-
to, vel implicito, ex gratitudine of-
fert munus aliquod mutuatori. Quod
satis clare colligitur ex illis verbis: *Ul-
tra sortem aliquid exigitur.* Suppo-
nimus enim in eo casu, mutuatorem
illud signum gratitudinis non exe-
gisse.

50. Et quidem argumentum,
quod suffragari videtur propositioni
damnatae, hoc est. Etenim non est
vsura, mutuaire exigendo, vt mutua-
tarius impleat obligationem, quam
habet; sic enim non est vsura, quod
mutues Petro mille aureos cum
onere, vt restituat tibi debitum li-
quidum, & certum: neque quod
mutues Ioanni centum cum onere,
vt audiat Missam in die festo; quia
nullum novum onus illi imponis.
Sed mutuarius habet obligatio-
nem antidoralem, per quam debet
se exhibere gratum beneficio mutua-
tionis: ergo non erit vsura, si mu-
tues cum onere, vt impleat eam
obligationem.

51. Ego tamen semper reputa-
vi improbabilem eam opinionem
nuper damnatam. Probatum primo.
Nam petere quinque pro centum
mutuatis, & exigere illa tamquam
debita ex gratitudine, si attente per-
pendatur, videtur modus ridiculus
palliandi vsuram. Quod explico per
hunc casum. Titius vir nobilis ha-
bet equum generosum, qui æstimatur
V v v 2 quin-

quingentis aureis. Accedit ad illum Sempronius postulans, vt vendat sibi illum equum. Respondet Titius, viros nobiles non esse mercatores, qui vendant, quod emerunt: se tamen velle dare equum Sempronio non venditum, sed dummodo det illi quingentos aureos ex mera gratitudine. Quis non rideret, qui hæc audiret? & merito sane: quia quantumvis dicatur peti ex gratitudine quingentos aureos, reuera esset pretium equi. Et ego inquiri, quod nam discrimen intercedat inter hunc Titium dantem equum pro quingentis aureis datis ex gratitudine; & mutuatore, qui petit quinque pro centum datos ex gratitudine. Sic etiam qui prohibentur emere, & revendere frumentum, cum valet quinquaginta argenteis, possent fraudem facere legi dicentes, se non vendere, sed dare frumentum, vt sibi ex gratitudine conferant quinquaginta argenteos in vnamquamque frumenti mensuram. Quod esset satis ridiculum.

52. Probatur secundo. Nam qui petit quinque aureos pro centum mutuatis, dandos ex gratitudine, imponit novum onus vltra obligationem antidoralem, quam habet mutuarius: ergo is mutuator usurarius est. Hæc consequentia patet. Nam tota ratio, ob quam illi Authores excusabant mutuatore, ab usura, erat; quia sic non imponebat novum onus, vltra obligationem antidoralem, quam habet mutuarius, ortam ex beneficio sibi dato.

53. Probatur antecedens. Obligatio antidoralls, quam habet mutuarius, non determinat tantam quantitatem, v. g. quinque pro centum; cum ea obligatio sit iuris naturalis, & ius naturale non determinet talem quantitatem, sicut neque

vllam aliam: & mutuator determinat eam quantitatem quinque aureorum pro centum: ergo mutuator superaddit onus, quod non affert ex se obligatio illa antidoralis.

54. Dices, posse mutuatore petere, vt solvat sibi ex gratitudine aliquam quantitatem, non determinando quotam; quo pacto enervatur vis argumenti, quæ consistit in eo, quod obligatio naturalis antidoralis non determinat quantitatem.

55. Sed contra est probatio tertia. Nam obligatio antidoralis non obligat mutuatarium ad hoc, quod det aliquod donum materiale; sed solum ad hoc, quod se gratum exhibeat; cum ergo possit se exhibere gratum, non solum dando aliquid materiale, sed etiam ostendendo signa benevolentiae vtilia benefactori, exhibendo signa præcipui honoris, patrocinando in casibus occurrentibus, in quibus benefactor indigeat patrocinio, offerendo sacrificia pro suo benefactore, & præcipue succutendo in extrema, aut gravi necessitate, si eà oppressus invenitur; inde fit, quod obligatio antidoralis non obliget mutuatarium ad dandum illi munus, aut emolumentum temporale: ergo mutuator imponit illi novum onus, ad quod non tenetur ex obligatione antidorali, si exigit ab illo aliquod lucrum ex mutuo, quantumvis dandum ex gratitudine; cum gratitudo ad illud non obliget.

56. Probatur quarto ex Cardinali de Lugo. Nam mutuator, qui obligat mutuatarium, vt ex gratitudine det aliquid supra sortem, licet non imponat illi obligationem in conscientia (quia gratitudo non obligat ad gratificationem externam, sub mortali, vt sæpe, neque sub

sub veniali) imponit tamen vinculum humanum promissionis, cui homines honesti, & honorati resistere non audent. Quod proterea est novum onus, & quidem magnum.

57. Probatur quinto. Nam qui vult obligare mutuatarium, vt ex gratitudine det aliquid supra sortem, tentat imponere illi obligationem civilem ortam ex eius promissione; ratione cuius obligationis civilis potest cogi á iudice ad solvendum illud supra sortem: sed obligatio antidoralis non habet in se eam obligationem civilem: ergo ea obligatio civilis est novum onus superadditum antidorali. Sed qui ratione mutui tentat imponere novum onus, vsurarius est: ergo.

58. Ad argumentum pro opinione damnata facile respondetur, distinguendo minorem. Mutuarius habet obligationem antidoralem, per quam debet exhibere se gratum [dando aliquid lucrum temporale] nego: [exhibendo aliquid signum gratitudinis verbis, vel factis, suo arbitrio] concedo. Et ideò quidquid petit lucri mutuator, licet dicat esse ex gratitudine, id sine dubio excedit obligationem antidoralem; atque adeò est novum onus.

59. Ex dictis infertur huic damnationi subiacere opinionem eorum, qui dixerunt, liberum esse à crimine vsuræ eum, qui mutuat obligando mutuatarium, vt ex gratitudine in suo pistrino molat, vel suas merces emat. Imponit enim illi novum onus, propter mutuum: nam cum obligatio gratitudinis solum obliget ad exhibendum signa aliqua gratitudinis pro arbitrio gratificantis; atque adeò ea obligatio gratitudinis non obstringat ad molendum in pistrino benefactoris, neque ad emendum merces eius; ea obligatio molendi in pistrino benefactoris est no-

vum onus, ad quod non obstringit obligatio antidoralis. Et quidem omnes admittunt, esse vsuram, si quis mutuet obligando ex iustitia mutuatarium, vt in suo molendino molat. Et nos superaddimus, esse vsuram, si obliget ad id ex gratitudine, tum propter hanc damnationem; tum propter argumenta in hoc capite instructa.

CAPVT VII.

Apendix. Quid sentiendum de praxi Mercatorum Hispalensium in usu mutui.

SUMMARIUM.

Praxis Mercatorum Hispalensium circa pecunias mutuat as, exigendi duodecim pro centum. num. 60.

Primus titulus dicitur esse difficultas recuperandi sortem, que reducitur ad damnum emergens. num.

61.

Qui censeant, non posse recipi pretium propter periculum sortis, nisi cum effectu damnum emergat? nu.

62.

Opposita opinio communis est, & verior. num. 63.

Secundus titulus est lucrum cessans. num. 64.

Tertius titulus est contractus trium contractuum, nempe societatis, assecurationis lucri, & assecurationis sortis. num. 65.

Hunc contractum triplicatum admittit communis sententia. num.

66.

Concurrentibus his tribus titulis, exigunt Mercatores decem, vel duodecim pro centum. num. 67.

Quando deficit aliquis ex his tribus

1611.

- titalis, iniustum est recipere duodecim pro centum. num. 68.*
- Deficit contractus trium contractuum, cum quis dat pecuniam non negotiaturo. num. 69.*
- Responsio quorundam ex eo, quod cessat lucrum de duodecim pro centum. num. 70.*
- Ad computandum lucrum cessans, non est attendendum, quid posset lucrari, sed quid re ipsa esset lucraturus. num. 71.*
- In eo casu certum est, quod ille inveniet, qui promittat duodecim pro centum; sed non est certum, quod integre solvetur pecunia promissa. num. 72.*
- Ex duodecim pro centum singula partes singulis titulis correspondent. num. 73.*
- Illud lucrum cessat in eo casu cum incertitudine. Et quid inde pro conclusione? num. 74, & seqq.*
- Qui dat pecuniam non negotiaturo, quam alias habiturus erat in scrinio, deficiunt ei duo tituli ex numeratis. num. 76.*
- Qui dat pecuniam cum pacto de duodecim pro centum, & de anticipata solutione præmij, peccat contra iustitiam. num. 77.*
- Qui dat pecuniã accipiens pignora auri, & argenti, non potest accipere duodecim pro centum. num. 78.*

60. **P**Raxis est recepta inter Mercatores Hispalenses, cum dant pecunias mutuo, exigere decem, aut etiam duodecim pro centum: & pro affecuratione sortis, & lucri accipiunt pignora aurea, vel argentea æquivalentia. Quomodo autem hæc componantur ad amissum iustitiæ, varia fuerunt Theologorum placita, approbantibus alijs, & alijs reprobantibus.

61. Et pro iustitia eius praxis

multos allegant titulos. Primus est, difficultas recuperandi sortem. Et quamvis videatur assicurari recuperatio sortis per pignora deposita apud mutuatores; adhuc per hæc non fit totalis securitas: quia plerumque pignora sunt aliena, & siquidem commodata essent à dominis pignora ad hunc effectum securitatis, obligata manerent pignora; sed quandoque contingit, ut mutuarius petat sibi commodari ea pignora, cœlando finem affecurationis pecuniæ, & ita quando causa deducitur ad iudicium, dominus pignoris probat, illud pignus esse suum, & oppignoratam esse ipso inscio, & tunc iudex præcipit pignus restitui domino, & mutuator manet absque ea securitate. Et sub hoc primo titulo continetur sumptus, qui impenduntur pro recuperatione pecuniæ in iudicio. Item defectus fideiussoris. Imo & obligatio fideiussoris solet plerumque tenuem afferre securitatem: solet enim fideiussor se defendere, ex debitis anterioribus, aut ex dote vxoris. Qui titulus reducit ad damnum emergens, utpote periculum non recuperandi sortem, aut non recuperandi totam summam. Huc etiam pertinet contingentia mortis mutuatarij, quando rationabiliter timentur multæ, quæ insurgunt, lites super mutuo recuperando.

62. Sciendum tamen est, non deesse graves Doctores, qui negant, licere mutuatori accipere aliquid ultra sortem propter periculum amittendæ, aut minuendæ sortis, nisi cum effectu damnum acciderit. Ita Sorus, Conradus, Ludovicus Lopez, Toles, Bañez, Rebellus, Palacios, Garcia, Ioannes de la Cruz, Gutierrez, Reginaldus, & Menochus, ut refert P. Gibalinus part. 1. de usu, ris, & foro Lugdunenfi, lib. 2. cap. 4. art. 1.

Sed

Gibal.
I. Medin.
Cordu.
Arag.
Salon.
Valen.
Sa.
Medina.
Lef.
Navarr.
Salon.
Caf. Pal.
Rodrig.
Azor.
Gabr.
Bonac.
Fillui
Mald.
Lugo.
Turrian.
Diana.
Laym.
S. Ibo:

63. Sed communis, & recepta sententia est, quam exposui. Et ita tenet P. Gibalinus ibidē, & apud ipsū Ioan. de Medina, Corduba, Aragon, Salon, Valencia, Sa, Molina, Lessius, Navarra, Salas, Castro Palao, Rodriguez, Azor, Gabriel, Bonacina, Filiucius, Malderus, Lugo, Turrianus, Diana, Layman; cui videtur suffragari S. Thom. opusc. 73. de usuris, cap. 10. Consule P. Gibalinum, qui hanc materiam tractat pro dignitate.

64. Secundus titulus est lucrum cessans Et siquidem Mercator est, qui mutuat, frequenter verificatur is titulus; cum Mercator numquam habeat otiosam suam pecuniam. Sunt tamen aliqui, qui non exercent hoc munus Mercatorum, sed habent quantitatem pecuniæ eo solo fine, ut mutuent cum lucro. De quibus infra erit sermo.

65. Tertius titulus ad habendum id lucrum ex pecunia data negotiatori, est contractus trium contractuum. Nam qui dat pecuniam lucratur vult particeps esse eius lucri, ideòque inquit cum eo contractum societatis, ita ut alter pecuniam, alter industriam cōferat. Deinde is, qui confert pecuniam, quia nescit quantum lucrum resultabit, contentus est quadam quota mediocri; & ideò inquit cum eo contractum affecurationis eius lucri. Deinde, quia vult semper salvam sortem pecuniæ, quam confert, inquit contractum affecurationis fortis. Et ita ex hoc contractu trium contractuum accipit lucrum moderatum, salva sorte.

66. Esse licitum, & securum hunc contractum triplicatum, efficacissime, & latissime probat P. Iosephus Gibalinus tom. 2. de usuris, & commercijs fori Lugdunensis, toto lib. 6., & citat pro hac sententia cap. 3. art. 1. Ostiensem, Ioannem

Gibal.
Ostien.
I. Andr.
Angel.
Sylvester.
Armilla.

Andream, Angelum, Sylvestrum, Armillam, Tabiennam, Gabrielem, Ioannem Echium, Angles, Medinam, Toletum, Valenciā, Garciam, Lessium, Molinam, Ludovicum Lopez, Laymanum, Castro Palaum, Bonacinam, Homobonum, Malderum, Megalam, Lugo Cardinalem, Scortiam, Reginaldum, Salonium, Filiucium, & Dianam. Aditque Gibalinus hæc verba:

[In eamdem sententiā consensisse Romanos Theologos ad hanc cōtrovergitandam coactos an. 1581. refert Valencia, qui præfens interfuit: atque passim communi fere consensu doceri à Theologiæ professoribus per Italiam, Galliam, Germaniam, & Hispaniam testatur Lessius loco citato [de iust. cap. 25. dub. 3. num. 23.] Hæc Gibalinus, qui cap. 6. confectar. 7. num. 11. refert, se consulvisse P. Theophilum Raynaudum tunc Romæ commorantem, tum ut suam sententiam explicaret, tum ut circa hoc punctum Theologos Romanos consuleret: quod præstitit P. Theophilus in quadam Epistola ibidem inserta multis confirmans hanc sententiam, & consulens Romanos Theologos, qui pro eadem sententia suffragium suum tulerunt, Ioannes Baptista Lezana, Antoninus Diana, P. Nicolaus Baldellus, & P. Petrus Salernus, viri ex præstantia doctrinæ doctissimi.

Tabien.
Gabr.
Echio.
Angles.
Medina.
Tolet.
Valent.
Garcia.
Lef.
Molina.
Lopez.
Laym.
Caf. Pal.
Bonac.
Homob.
Malder.
Magala.
Lugo.
Scort.
Regin.
Salon.
Filiuc.
Diana.

Rayn.

Lezana.
Diana.
Baldell.
Salerna.

67. Ex his tribus titulis accipiunt Mercatores ex sua pecunia data id lucrum, nempe decem, vel duodecim pro centum; eo quod sit quasi pretium commune negotiatorum iudicio taxatum. In quo genere aliqua fiunt, quæ aperte sunt contra iustitiam, quæ manifestari oportet, ut ab illis caveatur, & in quo etiam aliqui Theologi peccante consulentes id pretium sine distinctione, concurrentibus circumstantijs valde diversis.

Igitur

68. Igitur non esse vniversaliter licitum, danti pecuniam suam pro tempore vnus anni, recipere duodecim pro centum, mihi comperitum est. Etenim quia concurrunt tres tituli præfati, communi negotiatorum iudicio taxatum est id lucrum, nempe duodecim pro centum. Ergo quando deficit aliquis ex his titulis, non possunt recipi duodecim pro centum. Sicut si frumentum optimæ qualitatis valet triginta argenteos; quando frumentum caret ea optima qualitate, non potest tantumdem valere.

69. Et quidem sæpe deficit aliquis ex his titulis, & tamen danti pecuniam suam, vult tantundem lucrum sibi acquirere. Et primo quidem deficit hic contractus trium contractum, quando quis dat pecuniam suam ei, qui non est negotiatoris, neque lucraturus per eam. Nam qui hanc pecuniam alienam petit, solet esse vir nobilis, qui illa eget ad sustentationem suam, & suorum; vel Abbatisa alicuius monasterij, ne sanctimoniales fame pereant, & sic in similibus: ergo si isti non lucraturi sunt per eam pecuniam, quomodo ille, qui dat pecuniam, iniri societatem in ordine ad lucrum, quod non subsistit? In eo ergo casu qui dat pecuniam non lucraturus, non potest accipere lucrum, quod correspondet contractui trium contractuum; sed solum, quod correspondet lucro cessanti, aut damno emergenti, aut vtrique, si vtrumque subsistit. Ergo si cum tribus præfatis titulis accipitur duodecim pro centum, cum deest ille vnus titulus, non licet accipere duodecim pro centum.

70. Respondent, in hoc casu cessare totum lucrum de duodecim pro centum, & ideo posse accipere ab isto mutuario illa duodecim pro centum. Quod autem totum illud

cessaret, inde probant; quia si non mutuaerent isti mutuario, mutuaerent alteri ex negotiatoris, a quibus potest licite accipere duodecim pro centum.

71. Sed est adhuc aliquid aliud considerandum, quia ad computandum, lucrum cessans, non debet attendi, quod posset invenire aliquem ex lucraturis, qui acciperet illud mutuum, alioqui ille, qui habiturus esset pecuniam suam asseruatam in scrinio, posset petere lucrum cessans, quia potuisset negotiari per pecuniam illam, quam servat: sed attendi debet, quod re vera inventurus esset illum. Quod autem illum esset inventurus, non potest esse omnino certum; factis erit, si sit probabile. Quomodo ergo potest petere totos duodecim pro centum, si non est certum, quod inventurus sit aliquem ex lucraturis, qui velit accipere eam pecuniam sub eo præmio de duodecim pro centum? Poterit ergo recipere aliquod præmium, maius, vel minus pro maiori, vel minori fundamento probabilitatis, sed non totum præmium de duodecim pro centum.

72. Deinde ex alio capite sit incertum, quod si lucrum cessans esset de solis duodecim, quamvis re ipsa inventurus esset, qui acciperet eam pecuniam ad negotiandum. Quamvis enim certum sit, quod inveniet negotiatorem, qui promittat duodecim pro centum; non tamen est certum, quod integre soluturus sit. Ob varia lites, quæ pullulare solent in recuperatione sortis. Alioqui si propter solum id lucrum cessans posset recipere duodecim, posset aliquid aliud accipere propter damnum emergens, sive propter periculum, quod subit, atque adeo iam non duodecim, sed quindecim, aut sexdecim; quod est absurdum.

73. Pro cuius rei claritate advertendum est, ex his duodecim, partem correspondere damno emergenti, partem lucro cessanti, partem contractui trium contractuum. Supponamus ergo (& hæc non est mensura ad æqualitatem, sed assumpta ad explicationem huius materiæ) ex duodecim quatuor correspondere damno emergenti, quatuor lucro cessanti, & quatuor contractui trium contractuum. Assero ergo, hæc quatuor postrema non posse exigi à mutuuario non negotiaturo; quia respectu eius non habet locum contractus trium contractuum.

64. Dices, certum esse, quod mutuatori (improprie vocatur mutuator, qui exigit pretium pro lucro cessante, &c.) cessat lucrum de duodecim pro centum, quod acciperet, si mutuaret negotiatori. Et ego dico, certum esse, quod talis negotiator promittet duodecim pro centum; sed quod re ipsa mutuator habebit illud lucrum, incertum est. Et idem, quando inter negotiatores fit ille contractus de duodecim pro centum non paciscuntur de lucro cessante, tamquam de tanto alias futuro; sed propter incertitudinem alias futuri lucri, ex illis duodecim, quatuor tantum correspondent lucro cessanti.

75. In nostro ergo casu, in quo quis mutuatur illi, qui non est negotiaturo, non cessat illi totum lucrum de duodecim propter incertitudinem lucri re ipsa adquirendi; sed eodem modo cessat cum simili incertitudine, ac quando is contractus versatur inter negotiatores. Vnde si quando fit contractus iste inter negotiatores, ex illis duodecim, quatuor correspondent lucro cessanti; eodem modo quatuor correspondebunt lucro cessanti, quod fieret inter negotiatorem, & non negotiatorem. Imo in

super addo, in eo casu, ut iacet, illum nihil posse accipere ratione lucri cessantis: quia non cessat illi lucrum, nisi iniquum, dum habet intentionem mutuandi pecuniam cum onere de duodecim pro centum, etiam non negotiatoribus. Et hæc quidem intelliguntur in communibus circumstantiis; aliæ enim circumstantiæ possunt concurrere, quæ vel minuant, vel augeant spem lucri cessantis.

76. Secundo, si ille, qui dat pecuniam non lucratur, habiturus erat suam pecuniam in scrinio, non lucraturus; iam illi deficiunt duo tituli ex præfatis ad acquirendum lucrum; deficit enim titulus lucri cessantis, & etiam contractus trium contractuum: peccat ergo gravissime contra iustitiam cum onere restitutionis, si petit à mutuuario duodecim pro centum, imo & multo minus.

77. Tertio. Aliter delinquant alij contra iustitiam, v. g. Titius petit pecuniam à Sempronio ad annum, & fit pactum, ut solet, de duodecim aureis pro centum, sed cū ea conditione, ut Titius anticipate solvat eos duodecim. His ita compositis, cum Sempronius offert Titio centum aureos, illos numerat, & ex illis assumit sibi anticipate eos duodecim. In quo casu cū deberet Sempronius accipere duodecim pro centum, accipit duodecim pro octoginta octo, quod idem est recipere fere quatuordecim pro centum. Manet ergo Sempronius cum onere restituendi; etiam si tres tituli præfati illi suffragentur. Quod expresse notavit. P. Lessius de iust. cap. 20. dub. *Lessius* 11. num. 99.

78. Quarto. Pretium taxatum communi æstimatione Mercatorum, & negotiatorum non potest esse æquale, cum dantur pignora auri, vel argenti; atque quando non dantur

XXX mu-

mutuatori à mutuuario (improprie
vltimur his nominibus, cum præmiū
non detur pro mutuo, sed pro alijs
contractibus, qui admiscuntur) sed
non datis pignoribus à mutuuario,
dantur pro præmio duodecim pro
centum: ergo datis pignoribus, non
possunt dari pro præmio duodecim
pro centum. Et idem est, cum mu-
tuarius dat fideiussorem. Quod
quidem intelligendum est, quando
constat, pignora esse secuta, vel quia
constat illa non esse aliena; vel si
aliena sunt, data esse à vero Domi-
no ad oppignorandum illa. Et simi-
liter, quando constat fideiussorem
esse locupletem, quantum sufficit ex
communi existimatione ad securita-
tem solutionis.

DISERTATIO XXVI.

*An liceat imponere falsum cri-
men alicui, pro defensione
proprij honoris, aut
famae?*

CAPVT I.

*Referuntur duæ opiniones dam-
natæ, & præmittuntur
aliqua.*

SVMMARIVM.

*An Caramuel sit Author harum pro-
positionum damnatarum? num. 2.
& seqq.*

*Proponitur eius conclusio tradita in
editione novissima. num. 4.*

*Referuntur alij Authores, qui eandem
conclusionem tuentur. num. 6.*

*Qui Authores dixerint, illud peccatum
esse veniale. num. 7.*

*An damnatio hæc extendatur ad om-
ne testimonium falsum, etiã extra-
iudiciale? num. 8.*

*Quot quæstiones discutiendæ sint?
num. 9.*

1. **P**ropositio quadragesima ter-
tia ex damnatis hæc est:
*Quid ni, nisi veniale sit, detrahentis
authoritatem magnam sibi noxiam
falso crimine elidere? Et quadrage-
sima quarta, quæ eiusdem ordinis
est, ita se habet: Probabile est, non
peccare mortaliter, qui imponit fal-
sum crimen alicui, vt suam iustitiam,
& honorem defendat. Et si hoc non est
probabile, vix erit opinio probabilis in
Theologia.*

2. Hæ propositiones communi-
ter attribuuntur Caramueli. Et Ama-
dæus Guimenius, tract. de Charitat. ^{Cito}
prop. 7. num. 3. refert ex Caramue- ^{Carago}
le in Theol. fundam. num. 1151.
hæc verba [viginti, & plures Doc-
tores asserere, eum, qui imponit
falsum testimonium alicui, vt suam
iustitiam, & honorem defendat,
non peccare mortaliter.]

3. Sed in editione Lugdunensi,
an 1657, qua vtor, aliter discurret ^{Caram}
Caramuel. Nam fund. 61. num. 1802.
hanc statuit primam conclusio-
nem. [Innocens falso accusatus
non potest crimen imponere falso
testi, si tale illud sit, quod testimo-
nium non infirmet; potest autem im-
ponere tale, quod falsum testimo-
nium infirmet. Potest, inquam, quin
peccet contra iustitiam, & teneatur
ad aliquam restitutionem; quia pec-
cabit contra veritatem.]

4. Secundam conclusionē sta-
tuit num. 1823. [Non est possibilis
casus, in quo innocens falso accusa-
tus possit sine mortali imponere cri-
men falso testi, quod eius testimo-
nium infirmet. Ergo impositio eius-
modi numquam erit iusta defensio,
sed semper vel vindicta, vel periu-
rium.]